

Cooperació catalana

Octubre 2021

Any 42è

PVP 3,00 €

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

Abacus i Som*, una fusió per enfortir l'economia social

Pàg. 10

Roger Torrent:
«És una urgència aprovar
la llei de l'economia social»

Pàg. 13

Sostenibilitat,
Per què diem no a l'ampliació
de l'aeroport de Barcelona

Pàg. 16

FESC,
Deu anys demostrant que una
altra economia ja existeix

Pàg. 22

Prevenió de Riscos Laborals

Única cooperativa catalana acreditada
com a Servei de Prevenció Aliè

99%

de renovacions
anuals

9,1

valoració dels
nostres clients

15

anys fent
prevenció

- Salut i benestar des de la integració de la prevenció a la producció
- Eficàcia, adaptabilitat i implicació al servei del desenvolupament de les empreses
- Un model de treball flexible en base a normes internacionals de qualitat

www.sepra.cat

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Josep Edo, Agnès Giner, Carla Liébana, Xavi Palos, Ricard Pedreira, Xavier Pié, Joseba Polanco, Esteve Puigferrat, Olga Ruiz, Quim Sicília, Jordi Via i Armand Vilaplana.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: Acte institucional d'aprovació de la fusió de les cooperatives Abacus i Som*.
Foto: Abacus i Som.

Disseny, maquetació i impressió:
L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80
ISSN 1133-8415.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

 Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Àlex Romaguera.

05

EDITORIAL

Talaies i aixoplucs.

06

NOTICIARI

Agnès Giner

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

La digitalització de la governança de les cooperatives i la comunitat Meta.Cercles.Coop.
Confederació de Cooperatives de Catalunya

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Abacus i Som*, formen una nova cooperativa, fent un salt de dimensió i de qualitat per a l'economia social al país.
Pep Valenzuela

13

L'ENTREVISTA

Roger Torrent.
Sara Blázquez

16

ECONOMIA PER LA VIDA

Unió de Pagesos diu no a l'ampliació de l'aeroport del Prat.
Ramon Figueras

19

SOSTENIBILITAT

Per què diem no a l'ampliació de l'aeroport de Barcelona.
Ariadna Cotén

22

FIRA D'ECONOMIA SOLIDÀRIA DE CATALUNYA - FESC

La FESC: deu anys demostrant que una altra economia ja existeix.
Josep Comajuan

24

COMERÇ JUST

Els nostres consums a revisió: quins impactes tenen?
Paula Rivera

26

RESSENYA

Cap a un nou model de civilització postcapitalista, postcolonial i postpatriarcal.
Josep Busquets

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Àlex Romaguera i Vendrell

(Barcelona, 1970), periodista, coordinador de 'Nexe'

Em sembla atractiva del cooperativisme

la capacitat d'intervenir i transformar la realitat a través d'experiències que comparteixen la mateixa necessitat de construir un model de relacions socials, econòmiques i humanes més justes i equitatives. Però sobretot el fet que es presenta com un instrument pel qual els canvis han de venir a través de la força i la intel·ligència col·lectiva, que posa les cures i el bé comú al bell mig de totes les decisions, i les pràctiques que s'imaginen, s'assagen i es materialitzen en qualsevol àmbit i racó del territori.

No em convenç del cooperativisme

el fet que en molts aspectes és captiu i reproduïx l'excés de burocràcia que imposa el mateix sistema econòmic i l'arquitectura institucional que el sustenta, alhora que tendeix a crear espais, superestructures i formes d'actuar que dificulten la

intercooperació i, consegüentment, la incidència de les diferents propostes. També sovint, darrere d'algunes experiències cooperatives, predomina més la cultura de la competència que no pas la cultura de la cooperació, de manera que la suposada voluntat d'assolir un altre tipus de societat queda relegada davant l'autoexplotació i l'afany pel rendiment econòmic amb què enfoquen la seva activitat.

Pel que fa a la proposta d'una economia per la vida, basada en la sostenibilitat de la vida i del planeta,

considero que avançar cap a aquest nou paradigma és viable en la mesura que hi hagi estratègies compartides per assolir-lo. I això implica unificar i potenciar pràctiques que apostin per un nou sistema productiu i de consum, que donin protagonisme a la comunitat i incideixin en el terreny de les polítiques públiques.

Talaies i aixoplucs

Els dies 22, 23 i 24 d'octubre té lloc una nova edició de la Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC), que cada any organitza la Xarxa d'Economia Solidària (XES). El lema d'enguany és "Desfés-te del capitalisme, de festa amb l'economia solidària", i la raó de la festa és celebrar que la Fira compleix deu anys.

Aquella ja llunyana primera edició de la FESC, el 2012, suposà un punt d'inflexió: la plasmació d'un salt qualitatiu en la incidència de l'economia social i solidària catalana. El treball silenciós que la XES havia dut a terme de feia anys, juntament amb la naixença de noves iniciatives i la maduració de les existents, van assaonar el terreny perquè, en el context de la crisi-estafa del 2008, i a l'empara de les places indignades del 15M del 2011, nasqués un esdeveniment tan ambiciós i milers de persones hi acudissin. Hi van acudir buscant alternatives a un sistema governat per banquers, especuladors i corruptes que, de robar la gent i destrossar el planeta, en deien, en diuen encara, economia. I les alternatives es congregaren al recinte de la Fabra i Coats (Sant Andreu, Barcelona) on es feu la Fira, en forma de cooperativisme de treball autogestionari, de consum responsable i de finances ètiques.

D'ençà d'aleshores, l'economia social i solidària ha crescut i ha posat el peu en sectors productius i reproductius que semblaven inaccessibles, una evolució que les successives edicions de la Fira s'han ocupat de reflectir. Avui podem afirmar que la FESC és una talaia meravellosa per adonar-nos que ja comença a ser possible treballar, consumir, gestionar i finançar-nos fora del capitalisme. Cita imprescindible per a totes les persones que volem transformar aquesta societat, també ha generat rèpliques, com el reguitzell de fires d'economia solidària que s'han anat escam-

pant per tot el país, algunes d'àmbit local i comarcal (Sabadell, Camp de Tarragona, Osona, Granollers, Montornès...), d'altres incorporant noves mirades, com la FESS Rural o la Fira d'Economia Solidària Migrant i Diversa. Al costat de les XES locals, els ateneus cooperatius i els ecosistemes territorials d'economia solidària; totes elles contribueixen a vertebrar l'economia social i solidària arreu del Principat.

Aquests deu anys, doncs, són un cicle important per a l'economia social i solidària catalana, que també ha estat acompanyada per una onada de polítiques públiques municipals i nacionals, com les implementades pels ajuntaments de la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària (XMESS) o per iniciatives publicocoooperatives com els ateneus cooperatius. A més, la coordinació del conjunt de l'ESS s'ha vist reforçada pel naixement de l'Associació Economia Social de Catalunya (AESCAT), que reuneix el cooperativisme, el mutualisme, el tercer sector social i l'economia solidària, i que treballa per fer realitat la llei catalana d'economia social i solidària, una nova fita que ha de servir per aprofundir la transformació democràtica i ecosocial de l'economia.

Des de la Roca Galès, saludem el desè aniversari de la FESC i celebrem aquesta dècada construïda per l'esforç de milers d'iniciatives i organitzacions. També volem felicitar el naixement de l'Espai Comú de València, un nou pol d'economia transformadora dinamitzat per La Repartidora i altres cooperatives i associacions valencianes; així com de l'Espai Suscultura Coop de Palma, inaugurat per Corda i Poal, la primera cooperativa de consum cultural a les Illes Balears. Entre tots i totes, aixequem talaies per mirar lluny, i fem aixoplucs per construir de ben a prop. Per uns Països Catalans lliures, solidaris i cooperatius.

FOTO: 1a Fira d'Economia Solidària de Catalunya, octubre de 2012. XES

‘NEXE’: ampliant el focus de l’economia transformadora

Ara fa un any i mig, *NEXE* iniciava una nova etapa amb la voluntat de reforçar el seu projecte comunicatiu. Sense abandonar l'esperit que la precedia, la publicació de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya (FCTC), nascuda el 1997, estrenava un portal digital que cada setmana informa sobre les iniciatives vinculades al cooperativisme i a l'economia social i solidària.

Al web trobarem reportatges, articles d'opinió, ressenyes, entrevistes i altres continguts dedicats a temes d'actualitat com són les finances ètiques, l'agroecologia, el consum responsable, les cures, l'habitatge comunitari o les energies renovables.

A més de la versió digital, *NEXE* també ha renovat la versió semestral a paper amb el propòsit que desplegui de forma exhaustiva aquelles qüestions que tenen a veure amb la configuració d'una societat més justa, solidària i equitativa.

Cofinançada per la FCTC i la Fundació Roca Galès, la revista a paper ha tractat aquest darrer any aspectes que giren a l'entorn d'una economia per la vida i la transició ecològica; i pròximament preveu abraçar els plantejaments que sorgeixen en l'àmbit de les economies feministes.

D'aquesta manera és com *NEXE* pretén créixer fins a consolidar-se com una eina oberta, dinàmica i participativa que ens porti a democratitzar el treball i socialitzar els valors cooperatius.

Més info: www.nexe.coop

EL PROFESSORAT DE DEU UNIVERSITATS CATALANES S'ORGANITZA PER IMPULSAR L'ECONOMIA SOCIAL

Representants de deu universitats catalanes s'emporten a organitzar-se per facilitar la visualització, el foment i la recerca de l'economia social i solidària (ESS) en l'àmbit universitari. El professorat de les deu universitats es va trobar el passat divendres 17 de setembre al Tecnocampus de Mataró, on van sorgir unes primeres propostes.

Entre aquestes, hi ha la creació d'una xarxa catalana de professorat universitari especialitzat en l'ESS, l'impuls d'accions de recerca conjuntes, la creació d'una revista científica que visualitzi l'ESS i les seves aportacions, o l'organització d'un congrés periòdic sobre ESS i universitat, entre d'altres.

L'economia social i solidària cada vegada és més present en el món universitari. El creixent interès de les persones més joves ha fet augmentar les activitats acadèmiques destinades a conèixer i especialitzar-se en un model empresarial que posa les persones en el centre de totes les decisions.

Fruit d'aquesta dinàmica creixent, va néixer la jornada celebrada al Tecnocampus de Mataró titulada «Que l'economia social estigui més present a les universitats», per posar en comú els projectes existents i per idear noves propostes que ajudin a augmentar la presència de l'ESS en l'àmbit universitari a través d'accions transversals i cooperatives entre diferents universitats. Bàsicament, amb la voluntat d'augmentar la presència de l'ESS a les universitats i la necessitat de treballar de forma cooperativa per identificar noves activitats a desenvolupar en l'entorn universitari i marcar un full de ruta per augmentar les propostes d'economia social a les universitats.

La sessió es va desenvolupar en format híbrid utilitzant eines tecnològiques col·laboratives que van permetre posar en comú les activitats que s'estan desenvolupant i idear noves accions que visibilitzin i fomentin l'economia social i solidària en l'àmbit universitari. De la trobada van sortir propostes concretes i tangibles que compten amb el compromís de les persones participants per convertir-les en realitat.

Satisfacció per la qualitat dels Premis economia social

L'acte de lliurament dels Premis economia social serà divendres 15 d'octubre a la Lleialtat Santsenca

La convocatòria dels Premis economia social d'enguany ha aportat 36 treballs de final de grau, màster o postgrau d'onze centres universitaris catalans, presentats en llengua catalana, castellana o anglesa. La Fundació Roca Galès, entitat organitzadora, expressa la seva satisfacció per la participació i qualitat dels treballs presentats, que assolixen una mitjana d'excel·lent. Això també demostra com any rere any creix l'interès de l'acadèmia cap a l'economia social i solidària (ESS), tenint en compte que el curs acadèmic 2020-21 va ser poc convencional a causa de la pandèmia. Els Premis economia social formen part del programa d'economia social de la Direcció General d'Economia Social i Solidària, el Tercer Sector i les Cooperatives, amb el finançament del Departament d'Empresa i Treball i el Ministerio de Trabajo y Economía Social, i pretenen fomentar la recerca universitària en temes relacionats amb el tercer sector, l'economia social i solidària i les cooperatives. Tot l'alumnat de grau, màster i postgrau de les universitats catalanes ha tingut l'oportunitat de participar-hi.

El proper divendres 15 d'octubre, a les 10:30 h a la Lleialtat Santsenca (c. Olzinelles, 31, de Barcelona), i en el marc de l'acte de lliurament dels Premis economia social 2021, es farà públic quines són les persones guanyadores d'aquesta edició. L'acte de lliurament dels Premis economia social comptarà amb la presència de director general d'Economia Social i Solidària, el Tercer Sector i les Cooperatives i la conferència central serà a càrrec d'Itziar González i Virós, arquitecta, activista i exregidora del Districte de Ciutat Vella de Barcelona, sobre urbanisme feminista i transició ecosocial.

Serà un esdeveniment presencial que també es podrà seguir virtualment en directe a través de l'enllaç que properament es farà públic a les xarxes socials de la Fundació Roca Galès.

Twitter: @rocagales

Instagram: @fundacio.roca.gales

Facebook: @fundacio.rocagales.5

CICLE DE DEBATS KULT

El cicle de Debats KULT és un espai temporal de pensament per compartir reflexions i experiències que contribueixin al debat sobre el model cultural i les noves formes de participació de les comunitats en la creació i difusió de continguts culturals.

Cultura, comunitat, revolució

Les organitzadores consideren que la cultura, en època de pandèmia, ha estat un bastió de resistència per a moltes de nosaltres i que és evident que tindrà un paper fonamental en la superació del trauma col·lectiu. Proposen aturar-nos a pensar i conversar sobre quin model cultural volem als Països Catalans davant el model cultural imperant que deixa de banda la vida de les persones i posa al centre la cultura vinculada als interessos monetaris i de consum.

KULT proposa un cicle de debats amb l'objectiu de generar un espai temporal de pensament on participin creadores de diverses disciplines artístiques, gestores culturals, entitats, equipaments de gestió comunitària, comunitats lectores i altres comunitats culturals. I poder compartir reflexions i experiències que contribueixin al debat sobre el model cultural i les noves formes de participació de les comunitats en la creació i difusió de continguts culturals.

KULT.coop, una comunitat de cultura radical

KULT és una iniciativa cooperativa que engloba Tigre de Paper, Bellaterra edicions, Catarsi Magazín i Literal, fira d'idees i llibres radicals. Des que va néixer, el 2011, treballa per desenvolupar el pensament crític, teixir identitat col·lectiva i enriquir l'àmbit literari en llengua catalana.

KULT.coop vol convertir-se en una comunitat àmplia i diversa de pensament crític i acció transformadora, que sorgeix a partir de la comunitat lectora nascuda al voltant dels seus projectes: interessada en la cultura de ruptura, el pensament crític i la transformació social. Bàsicament, és una comunitat oberta de pensament, cultura i acció, que vol contribuir de manera activa a construir una comunitat de cultura radical amb vocació transformadora.

+ info i programació dels debats: www.kult.coop

ESPAI ALTERNAT AL MERCAT MUNICIPAL DE MANLLEU

El Mercat Municipal de Manlleu disposa des del 22 de setembre d'un espai dedicat a la promoció i venda de productes de l'economia social i solidària d'Osona. L'Espai alTERNat ocupa una de les parades exteriors -que donen directament al carrer- del mercat municipal i està a disposició de les entitats de la xarxa alTERNat, que agrupa diverses entitats de l'economia social i solidària de la comarca.

La inauguració va coincidir amb la presentació del projecte en el marc del Mes de l'Economia Social i Solidària d'Osona que organitza la xarxa alTERNat amb la col·laboració de l'Ajuntament de Manlleu.

En la presentació a la ciutadania i a la premsa, hi van intervenir Eudald Sellarès, regidor de Promoció Econòmica de l'Ajuntament de Manlleu, i Aurora Colom i Mercè Generó, en nom de Maresmon i Areté, les dues entitats de la xarxa que de moment ocupen l'espai mostrant i venent els seus productes. De moment l'espai estarà obert els dimecres i divendres de 10 del matí a 2 del migdia.

El Mes de l'Economia Social i Solidària continua fins al 2 d'octubre amb actes gairebé cada dia. S'hi han alternat tallers relacionats amb la reutilització i el reciclatge amb xerrades, presentacions i taules rodones entorn de l'eix temàtic de la lluita contra l'emergència climàtica i les solucions que ja actualment s'hi estan aportant des de l'economia social i solidària i des de diversos àmbits com la mobilitat, el consum, l'energia o l'agroecologia.

Catalunya,

TERRA COOPERATIVA

PROPERES ITINERÀNCIES:

- > **Vilanova i la Geltrú:** Fins al 10 d'octubre. Centre Cívic La Collada (c. Turbina, 19). Dins la III Quinzena ESS de Coopsetània, Ateneu Cooperatiu de l'Alt Penedès i el Garraf. Programa: coopsetania.cat
- > **Granollers:** A partir del 6 de novembre en el marc de la Fira d'Economia Social i Solidària de Granollers, de la mà de l'Associació Fira d'Economia Social i Solidària de Granollers.

Si esteu interessades a portar l'exposició **Catalunya, terra cooperativa** a la vostra població o entitat demaneu informació per correu electrònic a: fundacio@rocagales.cat

PROMOCIÓ 2021

Per a una subscripció a la revista Cooperació Catalana (30€).
Obsequi d'un exemplar del llibre **Catalunya, Terra Cooperativa**.
Subscripcions: <http://www.rocagales.cat/publicacions/cooperacio-catalana/>

www.rocagales.cat co@rocagales.cat 932 154 670

LA DIGITALITZACIÓ DE LA GOVERNANÇA DE LES COOPERATIVES I LA COMUNITAT META.CERCLES.COOP

CERCLES.COOP
la comunitat meta.cercles

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@CooperativesCAT

Les cooperatives són un model heterogeni de fer empresa on conviuen cooperatives de diverses dimensions, àmbits geogràfics i amb diferent capacitat d'actuació territorial. Aquesta heterogeneïtat —lluny de ser una barrera— esdevé una riquesa per al país, ja que les cooperatives s'adapten a les necessitats socioeconòmiques de l'entorn on s'ubiquen i en permeten el progrés. Els sistemes de governança de les cooperatives també són molt heterogenis perquè són el resultat d'un camí evolutiu amb centenars d'anys d'història, combinat amb entorns jurídics diversos i normes sectorials canviants, sumats a les particularitats de cada tipus d'associats.

La governança és un component clau en les cooperatives. Arran de la COVID-19 el desenvolupament tradicional de les reunions dels òrgans socials de les cooperatives s'ha vist alterat. En aquest context, es feia imprescindible accelerar la digitalització de la governança cooperativa i reduir al màxim els efectes de la pandèmia sobre el funcionament societari de les cooperatives. Així és com es va posar en marxa Cercles.Coop, una plataforma mancomunada pel cooperativisme i l'economia social i solidària de Catalunya, per permetre la digitalització d'un dels pilars bàsics de la dimensió cooperativa: la democràcia interna i la participació dels socis en reunions societàries amb totes les garanties legals.

La tecnologia en la gestió societària permet que aquesta millori, la fa més sostenible, més emprenedora i, avui, també més democràtica. Pel cooperativisme, la digitalització de la governança és una oportunitat, ja que aquesta està transformant l'economia, els països i la mentalitat de la societat. Per això, la plataforma Cercles.Coop integra els fonaments bàsics de l'avantatge de la governança cooperativa: l'humanisme, la propietat conjunta i la democràcia.

Cercles.Coop permet la traçabilitat dels processos societaris i de presa de decisions i una transparència vers la base social. És una eina oberta i sostenible que permet incorporar nous components d'organització interna fruit de la innovació social, l'adaptació als nous temps i la incorporació del jovent —altament digitalitzat— en l'estructuració de la governança cooperativa.

Meta.Cercles.Coop, la governança de la plataforma

Meta.Cercles.Coop és el sistema de governança que s'ha definit per tal de vetllar pel futur i l'evolució de la plataforma. Meta.Cercles.Coop és una comunitat on les cooperatives, de manera col·laborativa, estudien i decideixen les millores que cal incorporar amb visió d'innovació i adaptació als canvis. També és un espai per compartir experiències i coneixements sobre la plataforma per tal de facilitar-ne l'ús en l'àmbit funcional o per aclarir possibles dubtes en l'àmbit legal. En definitiva, Meta.Cercles.Coop és un punt de trobada per seguir construint totes juntes l'eina Cercles.Coop, per fomentar la democràcia a les nostres organitzacions i per consolidar la digitalització de la governança en les cooperatives i altres entitats de l'economia social i solidària.

Amb l'objectiu de donar a conèixer aquesta comunitat i visualitzar la feina col·laborativa feta fins ara, se celebrarà un acte de presentació del Meta.Cercles.Coop el proper dia 2 de novembre al Canòdrom-Ateneu d'Innovació Digital i Democràtica (Barcelona). La jornada comptarà amb la participació de persones expertes en digitalització de la governança, diverses cooperatives explicaran la seva experiència amb la plataforma Cercles.Coop i es faran tallers pràctics sobre diferents àmbits del Meta.Cercles.Coop.

Abacus i Som*

formen una nova cooperativa, fent un salt de dimensió i de qualitat per a l'economia social al país

Amb uns fons propis de 35 milions d'euros i la previsió d'arribar a unes vendes de 91 milions d'euros l'any 2021, més d'un milió de persones sòcies de consum i unes 600 de treball, neix una nova cooperativa de la fusió d'Abacus i Som*, aprovada per sengles assemblees generals el passat 30 de juny, amb el repte de liderar el sector cultural i educatiu al país.

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Equip de la cooperativa Sàpiens Publicacions, integrada al grup cooperatiu Som*, actualment en fusió amb Abacus cooperativa.

Amb l'objectiu principal d'afrontar els reptes de la digitalització i adquirir el volum suficient per poder ser competitius en un entorn on la tecnologia i la dimensió cada vegada són més importants, certament la nova empresa esdevé el primer gran operador de l'economia social especialitzat en la creació i la distribució de continguts culturals i educatius, tot realitzant, així mateix, un salt de dimensió i qualitat inèdit i que, sens dubte, enfortirà la seva condició de referent. L'interès del cas, tant econòmic com cultural i de país, es demostra per la presència del president de la Generalitat, Pere Aragonès, del conseller d'Empresa i Treball, Roger Torrent, i del tinent d'alcalde Jaume Collboni en l'acte únic de cloenda de les dues assemblees.

Amb 48 establiments a Catalunya, València i les Illes Balears i la botiga en línia, la nova cooperativa és líder en la comercialització de llibres i molt especialment en llibre infantil i juvenil, i actua en el camp de la creació de continguts amb projectes com les revistes *Sàpiens*, *Cui-*

na, *Descobrir* i *Arrels*; els diaris *Som*, del Vallès Oriental; les editorials de ficció Amsterdam i no-ficció Ara Llibres, o la col·lecció de clàssics Bernat Metge de La Casa dels Clàssics. A més, és el primer distribuïdor de béns per a la comunitat educativa, tant de material educatiu com de llibre de text.

Han posat ja en marxa un treball per reforçar les marques que utilitzen actualment Abacus i Som*, fins a determinar el nom definitiu de l'organització, que podria estrenar-se cap a l'octubre o finals d'any. Mentrestant, i fins a la presentació del nou pla estratègic, s'utilitzen les mateixes marques.

El repte d'assolir els objectius esmentats demana més massa crítica i la diversificació d'activitats necessàries per competir amb els grans grups del sector, resultat d'un intens procés de concentració. Tot plegat amb els objectius d'afavorir la pluralitat i contribuir a dinamitzar la indústria cultural.

El Consell Rector treballa en el disseny del nou pla estratègic, tot

comptant amb l'experiència de compra dels usuaris; el gran potencial per oferir continguts culturals i educatius a una gran comunitat amb prop d'un milió de persones sòcies i de quaranta mil de subscriptores; la incorporació de la intel·ligència artificial en el tractament de les dades, i l'aprofitament del potencial logístic.

Per fer-se una idea més concreta de la dimensió de la nova cooperativa, cal veure les dades de l'exercici 2020. Abacus ha tancat amb 64,41 milions d'euros de productes distribuïts, la qual cosa suposa un 25,8% menys que l'exercici de 2019, un resultat negatiu per primer cop en la seva història, conseqüència del llarg període de tancament dels establiments i l'aforament limitat després. Tot i les adverses circumstàncies viscudes, les inversions en aquest exercici han estat d'1,48 milions d'euros.

Per la seva banda, Som* ha tancat l'exercici de 2020 amb unes vendes per valor de 8 milions d'euros, i ha incrementat així les de l'any anterior, i uns beneficis de 256.000

euros, amb més de 80 treballadors, dels quals 57 són socis i sòcies de treball.

La fusió, tot i la novetat, és fruit d'un llarg procés de col·laboració i treball conjunt. «Fa temps que Som* i Abacus comparteixen experiències i projectes, entre d'altres participant en el grup Clade, però també entre les dues en la distribució de llibres, en la venda de revistes i en àmbits de la construcció de l'economia social», explica Maravillas Rojo, «Mavi», presidenta d'Abacus i ara de la nova cooperativa. La idea de la fusió apareix en aquest context fa ja uns dos anys, o sigui, que és un projecte molt ben elaborat, amb una «profunda reflexió compartida i un treball molt rigorós», afegeix la presidenta, «des del punt de vista de continguts, finances, organització i el conjunt d'experiències».

Un altre aspecte fonamental en aquest procés de fusió ha estat la confiança mútua. «No es pot fer una fusió sense confiança», subratlla Rojo, «aquest concepte és essencial; sempre he dit que si tenim un

Actualment Abacus té 48 botigues físiques i una en línia.

capital intangible important és la confiança, la confiança d'un milió de persones sòcies que ens aporten fins a 18 milions de capital social, i una confiança que compartim amb Som*».

Per la seva part, Jordi Creus, abans president de Som* i ara vicepresident de la nova empresa, com-

“

L'objectiu principal és afrontar els reptes de la digitalització i adquirir el volum suficient per ser competitives en un entorn on la tecnologia i la dimensió cada vegada són més importants.

“

Una novetat de la fusió és el fet de, tot i treballar en un espai comú, però fent activitats diferents, aquestes «són complementàries».

parteix l'opinió de la presidenta i elogia el fet que la proposta de fusió va ser d'Abacus. «Proposta de fusió, no d'absorció», declara Creus, que assegura: «vull destacar la generositat d'Abacus, perquè és molt més gran que Som*, i concretament de Miquel Àngel Oliva, que ha impulsat un procés molt motivador».

«La generositat ha estat molt important perquè això fos possible», coincideix Rojo. I, a més d'Oliva, director d'Abacus, cita Oriol Soler, director general de Som*, tots dos com a «motors de la fusió».

Una novetat de la fusió és el fet de, tot i treballar en un espai comú, però fent activitats diferents, aquestes «són complementàries», subratlla Mavi Rojo. Mentre Abacus distribueix productes educatius i culturals, i és un gran referent en el món educatiu, Som* produeix continguts, edita llibres, revistes i periòdics, així com productes audiovisuals. A més a més, comparteixen també la visió que cal «tenir més ambició, més transversalitat, ser capaços de treballar amb gent diversa», afirma en Jordi Creus, tot declarant sentir-se «hereus d'una societat civil que, durant dècades, ha estat motor de tots els canvis culturals viscuts al país».

Ara, la nova entitat està fent els últims passos del procés legal de registre i de garanties legals, amb la perspectiva de tenir-ho tot a punt a principis d'octubre. Caldrà també decidir el nom. Mentrestant, però, el funcionament ja és el d'una sola cooperativa. Hi ha un únic Consell Rector format per 16 membres, elegits a l'assemblea: són 8 sòcies de consum i 8 més de treball.

Cap problema per tenir aquesta vocació i creure en la necessitat de ser gran que, d'altra banda, no és una visió excloent. Rojo defensa que «és necessari que hi hagi petits, mitjans i grans; són maneres d'afrontar els reptes. No creiem que ser grans sigui un problema, ans al contrari, és una forma coherent de contribuir al fet que l'economia hegemònica no sigui l'única, perquè el que volem és que l'economia social tingui un pes, tingui un paper i contribueixi a modificar l'economia hegemònica i transformar la societat. Volem seguir sent un referent de l'economia social, que sigui capaç d'adequar-se als reptes que el segle XXI ens està plantejant».

El vicepresident afegeix i emfatitza que la fusió, finalment, «enforteix el compromís social i amb el país» de la cooperativa. Un com-

Assemblea d'Abacus d'aprovació de la fusió de les cooperatives Abacus i Som*.

promís, considera, que ara pot anar més enllà, ja que «no seria possible afrontar els grans reptes i canvis que tenim al davant sense ser grans, i la nostra empresa encara no ho és prou, però crec que hem de treballar en la línia de millorar els nostres productes, allò en què som especialistes. Hem de ser capaços de donar un servei tan bo com el que donen les grans empreses; no en clau de competència, sinó perquè volem transformar la societat».

“

Volem que l'economia social tingui un pes, tingui un paper i contribueixi a modificar l'economia hegemònica i transformar la societat.

Assegura que l'economia social i solidària és un dels eixos estratègics del Govern de la Generalitat en aquesta nova legislatura que es va encetar fa pocs mesos. Parlem amb Roger Torrent, conseller d'Empresa i Treball, de cooperativisme i polítiques d'ocupació i reflexionem sobre la necessitat d'una economia per la vida.

Roger Torrent

Un personatge històric que voldries conèixer: Lluís Companys.

Una lectura imprescindible: Qualsevol de Zweig.

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: No tinc Twitter al mòbil i no el lleixo. No vull que em condicioni.

No podries viure sense: Les meves filles i la meva dona.

Encara tens pendent: Moltes coses! Conèixer molt de món.

El cooperativisme és: Història, però sobretot és segle XXI.

«És una urgència i una necessitat històrica aprovar la llei de l'economia social»

Sara Blázquez
Dies d'Agost, SCCL
@diesdagost

66

«Volem preparar el país per a l'escenari post COVID. I som ambiciosos i volem transformar el model productiu de Catalunya.»

Enceta el càrrec amb l'economia social com un dels eixos estratègics per a aquesta legislatura. Per què?

Pel que aporta de resiliència i valors. De resiliència perquè està de sobres demostrat que l'economia social, especialment en temps complicats, resisteix millor, pel seu arrelament, per la seva qualitat de treball, no només en el context de pandèmia, sinó en el context postpandèmia. És previsible que visquem altres crisis com la que hem viscut; per això, és important que ens preparem. I, en aquest sentit, l'economia social és bàsica. Però també en valors socials, ambientals, valors fins i tot de caràcter cultural, que són els que volem que impregnin la nostra societat.

És un moment complicat, moltes famílies han patit i estan patint les conseqüències de la COVID en forma d'atur, d'ERTO... Quines creu que han de ser les mesures més urgents post COVID?

Destaquem, d'una banda, la reactivació econòmica de tots aquells sectors que han patit més i que encara estan patint per la situació de la COVID, de manera que puguem recuperar l'economia, l'activitat, després d'aquest període. Però procurant que no quedi ningú enrere. Per tant, on ens hem focalitzat els primers mesos ha estat en aquest paquet de caràcter social a treballadors i treballadores en situació d'ERTO, ajuts a empreses i autònoms i pla de xoc en polítiques actives d'ocupació, on hem mobilitzat 917 milions d'euros. No s'havien mobilitzat mai tants diners des d'aquesta perspectiva. La segona fase és la de transformació. Volem preparar el país per a l'escenari post COVID. I som ambiciosos i volem transformar el model productiu de Catalunya. Això afecta tots els sectors econòmics, i per a cadascun d'ells tenim unes directrius d'actuació que permeten sacsejar els paradigmes. En aquests moments

s'està decidint com i de què viurem els propers 20 o 30 anys. Hem de prendre decisions a l'alçada d'aquest moment.

La crisi del coronavirus ha intensificat la crisi del capitalisme. Què té previst fer el Govern per avançar cap a una economia més sostenible?

El que ha fet la COVID és accelerar alguns reptes i algunes deficiències estructurals i també ens ha posat davant del mirall. D'aquí la transformació: no ens conformem a tornar al febrer del 2020, el que volem és preparar-nos millor pel que ha de venir. Des de tots els punts de vista: de fortaleza econòmica, de resiliència, de drets socials, també democràtics, i això té molt a veure amb l'economia social i els mecanismes de governança. Valors i principis que són fonamentals i que han de transformar el paradigma. Ens inscrivim en aquests corrents que, a diferència del 2008, estan plantejant una sortida de la crisi diferent. Per sort, les institucions europees no estan fent el mateix discurs que durant la crisi del 2008.

Durant els darrers anys, des de la Direcció General de Cooperatives s'ha impulsat la Xarxa d'Ateneus Cooperatius i altres mesures per intentar fomentar l'ESS. Quina valoració en fa? I quina perspectiva de futur creu que tenen aquests projectes?

La valoració és molt positiva. Vull posar molt en valor la feina feta per la Direcció General i en especial del director general, Josep Vidal; precisament per això li hem demanat que continuï en el càrrec. Té moltes manifestacions, però hi ha dos grans projectes: els Ateneus Cooperatius i els Projectes Singualars, un per a la creació de cooperatives i de foment i ampliació de la base de l'economia social, i l'altre per reforçar les empreses ja existents en l'economia social i cooperativa. Això ho volem reforçar. I, per altra banda, hi ha

la llei de l'economia social. Aquesta setmana hem aprovat la memòria prèvia al Consell Executiu i ara ja caminem de manera més concreta cap a la redacció de la llei, sobre unes bases consensuades prèviament amb el sector i que haurem d'anar treballant des d'un punt de vista social, però també polític amb la resta de grups, que ens han d'ajudar a aprovar-la al Parlament de Catalunya.

Sembla que ha de preveure tots els formats de l'economia social, des del tercer sector fins a les economies comunitàries més informals.

El que ha de fer la llei és definir què és i qui és economia social. En aquests moments no hi ha una llei definitòria al nostre país, i això és cabdal. A través de l'articulat i a través del registre d'empreses i d'entitats de l'economia social. A partir de fer aquest reconeixement i identificació dels actors que en formen part, hi ha altres aspectes que s'han de tenir en compte a la llei: la representativitat institucional, vies de finançament, de creixement i de desenvolupament i també com interactuen els agents de l'economia social amb l'administració, particularment en la contractació dels serveis públics. Tot això és el que ha de formar part de la llei, i no ho definirem només nosaltres, sinó que serà un procés de codificació amb el sector i amb la resta de formacions polítiques. Estic convençut que per la necessitat històrica i la urgència del moment aprovarem la llei amb una àmplia majoria durant aquesta legislatura.

Ens agrada molt parlar de la força de la gent, de les sobirania, però venim d'un passat recent d'economia especulativa, de bombolles (no només immobiliàries). Com ens enfrontem a aquesta combinació explosiva?

La dècada que va des del 2008 fins a la COVID és la dècada en què es van posar de manifest les conseqüències de la regulació neoliberal de principis dels vuitanta que ho va impregnar tot, tots els discursos polítics. Aquesta idea que la millor política econòmica és la que no es fa, el *laissez faire*, d'aquest capitalisme salvatge, va ser la que va donar com a fruit les bombolles, particularment al nostre país la immobiliària, i la dècada posterior vam viure les conseqüències d'un determinat discurs polític que afectava el conjunt de les agendes polítiques no només a casa nostra, sinó a l'entorn més immediat. Avui, tenim les lliçons del que ha passat l'última dècada, i som conscients del desmantellament del sector públic, som conscients que afavorir el creixement especulatiu és ràpid, els beneficis són ràpids i a curt termini, però comporta

conseqüències socials. Nosaltres ens inscrivim en el corrent progressista que avui sembla que és majoritari a Europa, i fent-ho des d'una posició catalana, amb el *background* que tenim, amb la història i amb les eines que tenim.

La realitat social i territorial és molt diversa a Catalunya. Les activitats econòmiques i també les de cures són molt més complexes a les zones rurals que a les urbanes. Complexitat que recau sobretot en les dones i en la seva organització. Com incorpora aquesta diversitat o desigualtat territorial, de gènere, etc.?

Hem participat del Pacte per una Economia per la Vida, que és veritat que és un concepte del qual s'ha abusat molt i s'ha definit poc, però en qualsevol cas entomem aquesta necessitat de transformar l'economia posant les persones al centre. No només per a la millora del benestar compartit, sinó també sent conscients que un dels reptes importants que hi ha sobre la taula és el demogràfic, que té a veure amb l'envelliment de la població, amb el despoblament de determinades àrees del país. No és solament convicció, sinó que també és necessitat. Hem de dissenyar noves bases i amb la voluntat de generar llocs de treball de qualitat, de compartir càrregues, de feminitzar la presa de decisions perquè totes aquelles transformacions que hem de fer —la verda, la feminista, la social— es concentrin també en aquesta economia per la vida, que no és només l'àmbit de cures.

Hi ha voluntat de reindustrialitzar el país i reconvertir el sector turístic, que també preveu ampliar l'aeroport. Què en pensa? Això és compatible amb una economia per la vida?

En l'àmbit de les infraestructures, no només en el cas de l'aeroport, el que ha de prevaler són els criteris ambientals,

SARA BLÁZQUEZ

Roger Torrent és el conseller d'Empresa i Treball en la legislatura actual.

que no solament tenen a veure amb la càrrega que fem sobre l'entorn natural i la biodiversitat, sinó que tenen a veure amb quin model econòmic comporta cadascuna de les decisions que prenem respecte a les infraestructures. Crec que estem fent el debat o el procés de reflexió a la inversa. El més lògic és definir quin model socioeconòmic volem per als propers anys i, en virtut d'això, definir unes infraestructures que hi responguin. No a la inversa. La lògica inversa és la lògica imperant durant el segle xx, una lògica del creixement pel creixement, i això és una manera d'actuar caduca. Avui toca pensar com volem que sigui el país i en funció d'això prendre decisions en l'àmbit d'infraestructures. Òbviament, l'aeroport és un factor de competitivitat, i volem un aeroport que sigui capaç d'atraure talent,

activitat, però això s'ha de fer amb criteris del segle xxi, preservant els valors compartits pel país, i que tenen com a prioritat màxima els criteris ambientals. Per mi aquesta és la matriu de com hauríem de prendre la decisió de l'aeroport. Hem de parlar de quin país voldrem per als propers anys. No que el debat de si una pista més o una pista menys condicioni tot el que ha de venir. No podem improvisar.

L'economia col·laborativa també ha acabat donant cobertura a situacions d'extrema precarietat com la dels *riders*, i les noves plataformes sempre troben el forat legal per sortir-se'n. Com afronta el govern la lluita contra aquestes noves formes d'explotació laboral?

Els nous models de negoci d'economia col·laborativa en cap cas no poden comportar més precarització, al contrari, perseguirem la precarització i la precarietat. De fet, amb els instruments legals que avui tenim, que són millorables, i que són limitats, perseguim tots els comportaments fraudulents, però també volem acabar amb la precarització. Des que s'ha implementat la llei *riders*, per exemple, des d'Inspecció de Treball fem una campanya molt concreta per fer-la complir. El Pacte de l'Economia per la Vida és posar les persones al centre i, en aquest cas, els treballadors i les treballadores. No pot ser que perdin drets i que el canvi econòmic el fem a costa de les condicions laborals.

“

«El més lògic és definir quin model socioeconòmic volem els propers anys, i en virtut d'això definir unes infraestructures que hi responguin.»

UNIÓ DE PAGESOS DIU NO A L'AMPLIACIÓ DE L'AEROPORT DEL PRAT

Ramon Figueras Garriga

Coordinador Comarcal

Unió de Pagesos Baix Llobregat

@uniopagesos

Tot va començar amb focs artificials i s'acaba amb focs artificials. Un article a *La Vanguardia* i un acte de Foment donen el tret de sortida a una campanya mediàtica per pressionar el Govern, les administracions locals i la societat catalana perquè acceptin allargar la tercera pista de l'aeroport del Prat sobre un espai natural protegit. Aquell argument tan tronat i fal·laç dels milers de llocs de treball que perdrem per culpa de tots aquells que no accepteu aquesta imposició ha tornat a ressorgir amb força. És la història que es repeteix cada vegada que a algú li sembla que ha trobat la gallina dels ous d'or. La gent del territori no som ningú, som aquells que estem esperant que ens vinguin a salvar amb una pluja de milions.

Això ja va passar amb el projecte d'Eurovegas. «Els negocis són els negocis. I els grans negocis es fan així. Et ve un inversor amb un gran projecte i aleshores busques el millor lloc per ubicar-lo, i si cal s'adapta la legislació». Aquesta és la frase d'un responsable polític de l'època que encara avui té càrrecs públics. El que passa és que avui, a diferència de llavors, la societat és més conscient de l'emergència climàtica, perquè s'adona que ja no és allò que pot ser que passi, sinó que els efectes de la crisi climàtica ja els vivim i ens adonem que o actuem o no serem a temps de mitigar-los. Ja no es tracta només del valor d'unes terres agrícoles expropiades.

El Parc Agrari del Baix Llobregat

En el debat de l'ampliació de l'aeroport, sense ser-ne una peça central, hi ha el Parc Agrari del Baix Llobregat i la pagesia que hi treballa. La proposta d'AENA inclou la renaturalització de 240 ha que en formen part per compensar la pèrdua de biodiversitat que comportaria l'allargament de la pista sobre la Ricarda.

El paper tot ho aguanta, i així està escrit en el document de mesures compensatòries que AENA va penjar al seu web després de l'anunci de retirada de la inversió. Però la realitat és que també està escrita i aprovada des del 2002 la Declaració d'Impacte Ambiental (DIA) de l'anterior ampliació, i bona part de les mesures que allà es proposaven per mantenir els valors ambientals que ja llavors es van destruir es troben, a data d'avui, pendants d'executar. La més significativa pot ser l'aprovació del pla de gestió dels espais naturals, però n'hi ha d'altres.

Per posar un exemple concret, la DIA parla, com una de les possibles mesures, d'establir un corredor biològic entre la zona dels Reguerons fins al Remolar-Filipines. El corredor es va establir sobre el mapa, i la Generalitat va incloure aquesta zona a la Xarxa Natura 2000, però AENA, en lloc d'executar el corredor biològic, hi va construir una zona d'aparcament de vehicles que va provocar una de les denúncies de DEPANA a la Unió Europea. Ara, en el nou document, es proposa connectar el Remolar-Filipines amb les basses de Can Dimoni, al bell mig del Parc Agrari. Enlloc no es diu què passarà amb els aparcaments construïts sobre la Xarxa Natura 2000.

La zona agrícola del delta del Llobregat és una àrea agrària protegida des del 1976 en el Pla General Metropolità. Posteriorment, i després d'un procés de degradació, a causa de la pres-

sió urbana i del creixement descontrolat, va esdevenir una zona agrària gestionada amb un Pla de Desenvolupament i un Pla Especial Urbanístic de Protecció i Millora.

Unió de Pagesos, sindicat majoritari al camp català, ha estat impulsor, creador i gestor d'aquest projecte. El 1998 es va crear el Consorci del Parc Agrari del Baix Llobregat per aconseguir la protecció i el desenvolupament d'aquest espai agrari singular a l'àmbit europeu. El consorci, amb totes les seves mancances i els seus encerts, és també un model pioner de governança pública-coprivada d'un espai.

Malgrat els consensos aconseguits al llarg dels anys, l'especulació sobre aquest territori no s'ha aturat en cap moment. Eurovegas va ser un punt d'inflexió que, molt a desgrat dels seus impulsors, el que va aconseguir va ser el posicionament del Parc Agrari com a referent d'un espai agroambiental de producció d'aliments, en una àrea densament poblada.

El Parc Agrari viu i productiu

Ara ens trobem al 2021, davant d'una emergència climàtica, on els sistemes alimentaris sostenibles i de proximitat prenen especial rellevància i amb l'obligació de complir amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible. La resposta a aquest escenari per part de l'Estat espanyol i de l'empresariat és la destrucció d'una àrea agrícola estratègica.

El Parc Agrari, malgrat la gestió dels darrers anys, pateix un dèficit històric en inversions. Per exemple, en la xarxa de drenatge al delta a Gavà i Viladecans, on reg i drenatge funcionen conjuntament amb un equilibri precari, que no aguanta els episodis de pluja d'alta intensitat. El 2020 se'n van donar cinc. L'Agència

Ilustración 26. Propuesta de ubicaciones de las regeneraciones de los HCs 1320 y 1416

Fuente: Elaboración propia

Imatge del document "Medidas compensatorias nuevos desarrollos del aeropuerto Josep Tarradellas Barcelona-El Prat" del web d'AENA.

Catalana de l'Aigua va fer un projecte l'any 2010 on es detectaven els problemes i s'hi proposaven solucions. No ha estat fins al 2021 que les administracions han decidit que és hora de fer-hi alguna inversió. La xarxa de reg es va construir al segle XIX, amb els canals de la Dreta i de la Infanta, i no ha estat fins al 2021, i gràcies a la insistència d'Unió de Pagesos, que es comença a parlar seriosament de la seva modernització.

La problemàtica lligada a una zona de producció agrària periurbana és infinita. Robatoris, freqüentació de bicicletes pels camins, especulació urbanística, horts urbans, activitats il·legals... I si hi sumem la crisi permanent a què està sotmès el sector agrari, és realment heroic que el Parc Agrari segueixi viu i productiu.

Però el cas és que el Parc Agrari és viu i productiu, malgrat molta gent i moltes administracions. I la producció agrària de proximitat ha pres una rellevància significativa, sobretot des que socialment es posen en valor els sistemes alimentaris locals sostenibles i les cadenes curtes de comercialització, en contraposició a l'alimentació globalitzada i depredadora de recursos de llocs del món molt allunyats.

En aquest punt és on ens trobem. S'han de complir els Objectius de Desenvolupament Sostenible i s'ha de fer front a l'emergència climàtica. El Parc Agrari, viu i productiu, és una baula més

de la cadena cap a la consecució d'aquests objectius. L'ampliació de l'aeroport camina en la direcció contrària. Aquest és el dilema del qual cal treure l'entrellat.

L'equilibri ambiental del delta del Llobregat

El Parc Agrari és, a més, una peça fonamental de l'equilibri ambiental del delta del Llobregat. Uns espais naturals protegits, però aïllats, no tindrien cap possibilitat de pervivència sense l'entorn agrari que els envolta. El Parc Agrari és un corredor biològic. La gestió agrària que s'hi fa atreu espècies de fauna i flora tot formant una xarxa interconnectada única.

No tot són flors i violes. Determinades espècies provoquen danys als cultius amb pèrdues econòmiques molt importants. La majoria de vegades són espècies invasores d'ambients urbans que acaben sent una plaga si no es gestionen correctament.

Des d'Unió de Pagesos, reclamem una gestió agrària del Parc Agrari. Les explotacions agràries són cada vegada més sostenibles i el Parc Agrari és pioner en l'assessorament tècnic a la pagesia. Des de fa més de trenta anys, les Associacions de Defensa Vegetal fan una feina ingent per la gestió sostenible de plagues i malalties. Un exemple d'això és que l'aigua de reg del Parc Agrari no té contaminants procedents de l'activitat agrària¹. L'àrea tampoc no està declarada zona vulnerable per nitrats d'origen agrari per la Generalitat de Catalunya. També s'introdueixen tècniques pioneres de cobertes vegetals per aconseguir la fixació de carboni.

El Parc Agrari forma part de la solució

El Parc Agrari del Baix Llobregat forma part de la solució en la lluita contra el canvi climàtic i la consecució de sistemes alimentaris sostenibles i de proximitat. Des d'Unió de Pagesos, hi estem compromesos. Ara sabem que la societat catalana, amb el rebuig majoritari a l'ampliació de l'aeroport, també ho està. Només falta que les administracions també s'hi posin. Que abandonin la idea de destruir espai natural, que abandonin la idea del segle passat de destruir espai agrari per compensar-ho. Que compleixin amb la gestió dels espais naturals protegits a dia d'avui. Que invertixin en la millora i la gestió del Parc Agrari del Baix Llobregat. Amb pagesia que es guanyi la vida, el Parc Agrari serà viu i productiu.

Estem convençuts que aquest és el camí i des d'Unió de Pagesos remarem en aquesta direcció.

Notes

- 1 Cristina Postigo, Antoni Ginebreda, Maria Vittoria Barbieri, Damià Barceló, Jordi Martín-Alonso, Agustina de la Cal, Maria Rosa Boleda, Neus Otero, Raul Carrey, Vinyet Solà, Enric Queralt, Elena Isla, Anna Casanovas, Gemma Frances, Miren López de Alda, *Investigative monitoring of pesticide and nitrogen pollution sources in a complex multi-stressed catchment: The lower Llobregat River basin case study* (Barcelona, Spain), Science of The Total Environment, Volume 755, Part 1, 2021, 142377, ISSN 0048-9697, <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.142377>.
(<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048969720359064>)
Maria Vittoria Barbieri, Luis Simón Monllor-Alcaraz, Cristina Postigo, Miren López de Alda, *Improved fully automated method for the determination of medium to highly polar pesticides in surface and groundwater and application in two distinct agriculture-impacted areas.*, Science of The Total Environment, Volume 745, 2020, 140650, ISSN 0048-9697, <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.140650>.
(<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048969720341723>)

PER QUÈ DIEM

NO A L'AMPLIACIÓ
DE L'AEROPORT

DE BARCELONA

Ariadna CoténZeroport – Plataforma pel decreixement del port i l'aeroport de Barcelona
@zeroportbcn

En els darrers mesos ha sorgit una polèmica entorn de la possible ampliació de l'aeroport de Barcelona – El Prat proposada per AENA i avalada per entitats de l'àmbit econòmic i empresarial de Catalunya i determinats partits polítics. Però una gran diversitat d'entitats ecologistes, socials, veïnals i plataformes com SOS Baix Llobregat i Zeroport, que aglutinen prop de dues-centes d'aquestes entitats, consideren el projecte incompatible amb l'actual context de crisi ambiental global, l'avenç d'una economia al servei de les persones i la preservació de la biodiversitat del territori. Zeroport va néixer fa prop de dos anys per exigir el decreixement del port i de l'aeroport de Barcelona, ja que ambdues infraestructures tenen permanentment plans d'expansió que col·lideixen amb l'escenari de canvi climàtic i de model econòmic esgotat, i perpetuen les agressions que pateix el delta del Llobregat, urbanitzat ja en més d'un 60% de la seva superfície.

Els terrenys no urbanitzats del delta, entre les moltes funcions vitals que desenvolupen, contribueixen a l'equilibri territorial, fan de corredor ecològic entre els diferents espais naturals de la conur-

bació barcelonina i són clau en la recàrrega dels aqüífers, d'importància cabdal en termes ecològics, ja que alimenten les maresmes i les llacunes, i socioeconòmics, ja que constitueixen una reserva estratègica d'aigua de boca, industrial i agrícola. La gran fertilitat d'aquestes terres, deguda a la qualitat dels sediments arrossegats durant segles pel riu Llobregat, és una de les més rellevants de la conca mediterrània, i les ha convertit històricament en el rebost natural de l'àrea metropolitana.

Tot i això, molts espais de gran valor ecològic del delta no estan protegits ambientalment, i els que formen part de la xarxa europea d'espais «protegits» Natura 2000 només representen un 10% de la superfície deltaica. A grans trets, sense comptar l'agroecosistema, inclouen els aiguamolls i les llacunes, i una singularitat única a Catalunya: boscos litorals molt ben conservats de pi pinyer sobre dunes. Els primers són un dels hàbitats deltaics del Mediterrani amb més diversitat d'ocells: quasi la meitat de les 360 espècies citades al delta els utilitzen any rere any, i la seva ubicació fa que esdevinguin imprescindibles per a la supervivència de milers d'aus migratòries. La pine-

da, a més, és refugi de moltes espècies vegetals escasses, entre les quals hi ha 14 d'orquídies, i els sorrells costaners acullen una molt interessant comunitat botànica i faunística.

Quan parlem de la importància del delta, doncs, no hem de referir-nos només a la llacuna de la Ricarda —sense menystenir la seva rellevància ecològica—, sinó que s'ha d'entendre en conjunt, com un indret fràgil i valuós, on els equilibris com a espai natural i agrari són cabdals i necessaris per garantir-ne el futur en benefici de tots els éssers.

A principis del segle XX, el delta era un espai agrícola amb zones humides extenses i uniformes, i un riu molt ben conservat. Els anys 60, van ser l'inici de la seva gran transformació, amb el desenvolupament de grans infraestructures de comunicació (aeroport, autovia C-31) i turístiques (càmpings, camp de golf). La zona agrícola va ser la menys afectada, però les maresmes van patir una forta regressió que comportà les primeres extincions d'espècies.

Als anys 70-80 es produeix una destrucció sense precedents del delta: el petit aeroport dels anys 50 es converteix en un gegant, s'implanta una de les xar-

xes viàries més denses de la península (autopistes, autovies, carreteres locals i ferrocarrils, etc.), creixen el port i la Zona Franca, i el delta de Llevant queda sepultat per les expansions de Barcelona, l'Hospitalet i Cornellà, mentre que des de Sant Boi fins a Castelldefels es crea una trama urbana/industrial contínua. Molts trams del Llobregat es canalitzen, i fins als anys 90 els abocaments industrials i residencials el converteixen en una clauveguera a cel obert. Tot plegat comporta una dràstica disminució i fragmentació de les zones naturals i, ara sí, una reducció molt notable dels terrenys agrícoles.

Iniciant el segle XXI es duu a terme el Pla Delta, que comporta les ampliacions de l'aeroport (construcció de la tercera pista, la terminal 1, etc.), i del port, el desviament del riu Llobregat, l'arribada de l'AVE i la canalització del tram final del riu. Amb aquest pla, la viabilitat dels espais naturals del delta queda molt compromesa, perquè els redueix i fragmenta encara més.

Així, històricament, el caràcter pla i extens del delta, així com el seu veïnatge a l'àrea metropolitana, ha fet que es veiés com un gran solar on ubicar tota mena d'infraestructures i serveis, i centralitzar-hi l'activitat econòmica, fets que han provocat greus desequilibris i afectacions en el territori sense tenir en compte ni els interessos de la població local ni de la resta de Catalunya, ni el seu gran valor ambiental.

Per donar uns exemples de la destrucció del medi que va causar el Pla Delta, podem citar que la Terminal 1 es va construir sobre un espai on s'ubicava un dels canyissars més importants del delta, la qual cosa ha suposat la desaparició de l'arpella com a nidificant a la zona; i el desviament del riu i l'ampliació del port van comportar la salinització dels aqüífers i la destrucció de la platja de la Podrida, en la qual nidificaven una gran part dels corriols camanegres, una de les espècies que van propiciar la creació de les reserves naturals el 1987.

Quant a la darrera ampliació de l'aeroport, AENA ja es va destacar per la seva manca de sensibilitat cap al medi: el pla va incloure la descatalogació d'una zona de Xarxa Natura 2000 per primera vegada en la història de la Unió Europea, i les mesures compensatòries a les quals estava obligada, a hores d'ara, no s'han dut a

Fotografies de l'Institut Cartogràfic de Catalunya de 1997 i 2021, que mostren la gran transformació que ha patit el delta del Llobregat en 25 anys.

Acte organitzat el passat mes de juliol per Zeroport.

terme. AENA també ha estat denunciada davant la Fiscalia de Medi Ambient per la construcció d'un pàrquing de taxis sobre zones protegides, i els veïns, amb la campanya Prou Soroll, l'han portat als tribunals per l'elevada contaminació acústica.

Aquesta és la situació de partida des de la qual AENA i els agents econòmics estan actualment plantejant una nova ampliació de l'aeroport. Creiem que és important conèixer aquest context previ per entendre que el projecte que presenten suposa destrossar encara més els espais naturals i compensar els espais que es volen eliminar amb espais agraris que, en gran part, coincideixen amb les zones que encara s'han de compensar per l'ampliació anterior.

A banda de la impossibilitat real de «traslladar» espais naturals que són únics i no reproduïbles, i de l'augment de cimentació del delta que comporta aquest pla, la proposta implica també una afectació sobre els aqüífers i l'activitat agrícola, així com un increment de les infraestructures més enllà de l'allargament de la tercera pista, com són la construcció d'una nova terminal i una ciutat aeroportuària.

Així mateix, la proposta d'AENA ignora totalment les crisis climàtica, ambiental i energètica a què ens enfrontem, i en aquest context el mateix Panell Intergovernamental sobre el Canvi Climàtic (IPCC) ja ha dit que ens trobem en un perillós camí de no retorn. L'aviació és el mitjà de transport més contaminant i, obviant falses promeses de suposades noves tecnologies que ni s'han començat a desenvolupar a gran escala, té el futur compromès. Així, mentre molts governs ja estan parlant de suprimir vols de curt recorregut i moltes companyies aèries que es troben en una situació econòmica complicada estan reduint rutes, etc., resulta inconcebible que en un escenari com l'actual es presentin i s'acceptin com a rendibles projectes com aquesta ampliació.

A més, AENA, amb un 51% de capital públic, és una entitat fortament endeudada que basa la realització d'aquesta inversió en el creixement dels seus ingressos en els pròxims anys i que està pressionada pels seus accionistes privats, molts dels quals són grans fons d'inversió especuladors i expectants de beneficis futurs.

Finalment, recordem que la proposta d'ampliació de l'aeroport incideix en un model econòmic caduc basat en la construcció de grans infraestructures i en el turisme massiu, el qual ja ha donat símptomes clars d'estar esgotat, i ha comportat precarietat laboral, augment de preus d'habitatges i gentrificació. No pot ser que la nostra classe política sigui tan curta de mires i que ni tan sols es plantegi un model econòmic diferent, que no destrueixi el territori, que descentralitzi i diversifiqui les inversions i que tingui cura de les persones.

L'IPCC ja ha dit recentment que l'únic camí que ens queda a la humanitat és el decreixement en totes les esferes socioeconòmiques, i aquest decreixement només es pot fer ordenadament i pactadament o de manera caòtica, on les persones més febles tindran totes les de perdre. Des de Zeroport, creiem que una via per començar a decreixere al nostre país ha de ser rebutjant massivament projectes com el de l'ampliació de l'aeroport del Prat i iniciant la recuperació de tots els valors ambientals i culturals del delta del Llobregat per afrontar un futur amb unes garanties mínimes d'habitabilitat per a tothom.

La FESC: deu anys demostrant que una altra economia ja existeix

La Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC) arriba a la desena edició. Ho fa recuperant la presencialitat el cap de setmana del 23 i 24 d'octubre, però després d'una primera inauguració del dia 17, quatre dies d'activitats en línia i una festa d'aniversari el dia 22. Deu anys després, la FESC s'ha consolidat com una eina imprescindible de construcció de mercat social.

Josep Comajoan
Dies d'Agost, SCCL
@diesdagost

«Una altra economia no sols és possible, sinó que ja existeix». Així començava el manifest que va llegir-se en la primera edició de la Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC), l'octubre de 2012. La divisa, tan repetida com certa, ha estat una constant al llarg de les deu edicions de la FESC. De fet, ja en aquella primera edició que va acollir una de les naus de l'antic recinte fabril de Fabra i Coats, en l'article de balanç que publicava Jordi Garcia Jané, cooperativista de L'Apòstrof i membre de la Xarxa d'Economia Solidària (XES), afirmava que els grans objectius que s'havien fixat s'havien complert «amb escreix».

Per una banda, un d'extern, com era donar a conèixer a la ciutadania «l'extraordinària varietat de l'economia solidària». També, però, i no menys important, un d'intern: que els diversos actors de l'economia solidària, de les cooperatives o associacions fins al comerç just, passant per les finances ètiques o les monedes socials, prenguessin consciència que «tots formem part d'un mateix sector i una forma d'entendre l'economia» conformant «una alternativa, embrionària però tangible, al capitalisme».

Després d'aquella primera edició, per on van passar segons les xifres oficials entre 4.000 i 5.000 persones i que va acollir 114 expositores i una quarantena d'activitats entre xerrades, taules rodones, tallers i animació, Garcia Jané expressava en el seu article de balanç el seu optimisme davant la perspectiva de poder «canalitzar tota l'energia experimentada durant dos dies», amb productors i consumidors de l'economia solidària intercanviant entre ells a través de l'ecosol, la moneda pròpia de la FESC, cap a la construcció del mercat social català.

Precisament l'ecosol, la moneda pròpia amb la qual des d'aleshores s'han pagat totes les transaccions a la FESC, va ser la cirereta del pastís que va atraure l'atenció mediàtica cap a la fira i que va possibilitar, entre altres factors, que just un any després, ja fossin 200 les entitats d'economia solidària que hi exposaven, i

que s'arribés als 12.000 visitants, segons el recompte oficial. Les xerrades i actes paral·lels s'enfilaven a més de 200. Que la fira està consolidada es repeteix edició rere edició, però realment la FESC ho podia afirmar ja pràcticament en aquella segona edició.

El mateix Jordi Garcia Jané declarava aquell 2013 a TV3 que estava convençut que «hem vessat el got», en passar d'atreure persones conscienciades a d'altres que «tenen un neguit, que veuen que les coses no funcionen, que tenen uns problemes que voldrien resoldre d'una altra manera». Ja l'any anterior ell mateix atribuïa l'èxit de la fira a una amalgama de factors, des del «treball sord de la XES», organitzadora del certamen, a la «crua situació econòmica del moment» o a la concepció mateixa de l'esdeveniment en format fira.

Fira però alhora espai de debat estratègic

«Era una fira que partia del somni de moltes persones que es repetien: i si féssim una fira de l'economia solidària? Tot i sense recursos, i partint de zero, encara recordo arribar a la Fabra i Coats i l'emoció de veure que hi havia la fira». Qui s'expressa així és Anna Fernández, una de les dues co-coordinadores actuals de la FESC, que afegeix: «Hem après molt en aquests deu anys, però en realitat aquella primera fira no era tan diferent de la que fem ara, però sí que podem sentir-nos orgullosos que ho hem fet amb les nostres mans, la nostra energia, col·lectivament, quasi des de zero».

I a partir d'aquesta experiència d'apoderament col·lectiu, Fernández considera que a dia d'avui la FESC s'ha consolidat com el moment que tothom espera, des de visitants a expositors, per mostrar i facilitar aquests últims als primers tot allò que és i representa l'economia solidària. Però, en opinió de Fernández, és alguna cosa més: «és també un espai de debat estratègic que ens permet avançar com a moviment».

Parades de la Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC) del 2019.

Com a XES, afegeix, ho viuen com «una de les eines que mostra la construcció de mercat social», i alhora representa un embrió de múltiples projectes d'intercooperació, l'essència de l'economia solidària. A més, el fet que la pràctica totalitat de proveïdors formin part de l'economia solidària ha comportat que en l'organització de la FESC mateixa es doni un altre gens menyspreable exercici d'intercooperació.

En la cinquena edició, de 2016, sempre segons el recompte oficial, ja se superava el nombre de 20.000 visitants, 2.000 més que en la de 2015. En aquella cinquena edició, a més, entre les novetats hi havia la primera TecnoFESC, un espai coorganitzat per set entitats que buscaven incidir en l'ús de la tecnologia com a eina per la transformació social. La incorporació d'esdeveniments com aquest també ha estat una constant d'aquests deu anys.

Cada any, a més, s'ha posat especial atenció en alguns aspectes que reforcen aquell missatge primigeni que diu que una altra economia no només és possible, sinó que ja existeix. A través d'una cuidada obra de cartelleria, la FESC ha anat llançant diversos missatges, com el de 2018, que amb motiu del 50è aniversari del Maig francès del 68, es reivindicava que d'aquelles llambordes, aquestes alternatives.

Hereus de la tradició cooperativista i de dècades de lluites, el mateix 2018 es reivindicaven les sobiranes, en plural.

La mateixa Anna Fernández, afirmava aleshores, tot apel·lant a les sobiranes: «cal un apoderament popular per poder gestionar la major part de recursos que calen per satisfer les nostres necessitats». Ho feia enmig d'una FESC que desbordava els espais de la Fabra i Coats per acollir més de 220 iniciatives.

I així va arribar el 2020, la pandèmia i la primera fira virtual. Es redefiní el marc formal, sense perdre el conceptual, i s'oferia a les entitats un mercat en línia, alhora que s'organitzaven a través de la mateixa plataforma digital més de 90 xerrades i debats que van suscitar l'interès de més de 15.000 visitants al llarg del mes que van durar les diferents activitats.

Un format híbrid per al 2021, però recuperant la fira presencial

L'interès que van despertar aquestes activitats en línia va fer replantejar algunes qüestions a l'organització de la Fira, que el 2021 tindrà un format híbrid. Així, el cap de setmana del 23 i 24 d'octubre es mantindrà la fira presencial, al recinte de la Fabra i Coats, tot i que amb la novetat que totes les exposidores seran a l'exterior de les naus per donar més amplitud i seguretat als visitants.

Els mateixos motius han obligat a reduir el programa d'activitats paral·leles per poder-les concentrar en les quatre sales més grans del recinte. I, per evitar que s'hagués de dir que no a moltes entitats interessades a organitzar activitats, s'ha tornat a recórrer a la imaginació, i s'ha convidat a les que proposaven temàtiques similars que es posessin d'acord i les organitzessin conjuntament. Una vegada més, la intercooperació com a sortida més lògica i alhora funcional.

Però això no és tot. La resta de la setmana s'ha reservat per a activitats en línia. I això ha facilitat una doble inauguració. La primera, el diumenge 17 d'octubre, serà la inauguració pròpiament dita de la FESC 2021. Es farà al Canòdrom i consistirà en un diàleg entre Silvia Federici i Marina Garcés entorn del tema central d'aquesta edició: «Desfés-te del capitalisme, de festa amb l'economia solidària».

I si bé l'objectiu continua sent mostrar la vitalitat de l'economia solidària, alhora que s'exerceix la cohesió i la intercooperació, des de la XES també volen que la FESC sigui un espai de festa i de vida, aprofitant la recuperació de les converses, retrobades, abraçades i somriures pendents de 2020. Per això la segona inauguració, el divendres 22, també tindrà un to més lúdic en forma de festa d'aniversari.

Els nostres consums a revisió: quins impactes tenen?

Paula Rivera Berga
Membre de @LaCoordi

Un estudi impulsat per LaCoordi analitza els hàbits de consum de les persones joves en relació amb els seus valors i al coneixement de les economies transformadores. Tenim moltes alternatives a l'abast; sabent això: tu, què tries?

En els últims temps, les joves hem protagonitzat i liderat expressions de malestar que han ressonat a molts àmbits. Al febrer d'aquest any sortíem als carrers per exigir llibertat d'expressió després de l'empresonament del raper Pablo Hasel; al març les estudiantes feien vaga per reclamar una educació pública de qualitat i s'exigien protocols per evitar els abusos masclistes a les aules; el moviment per la justícia climàtica ha aconseguit posar a l'agenda política el col·lapse del planeta; entre d'altres. En totes elles hi ha un missatge comú: som una generació que ens sentim abandonades, estigmatitzades i silenciades. Tot i així, i malgrat la imatge de les joves que transmeten els mitjans convencionals, també som una generació que creu que un altre món és possible i volem prendre partit per ser part activa d'aquest canvi.

Un estudi pilot engegat recentment per LaCoordi confirma que les joves ens movem entre la resignació i l'esperança, però som **moltes les que ens mantenim crítiques amb el sistema en què vivim i que creiem en una acció col·lectiva que ens duguï a un model més sostenible** i que posi la vida de tots els éssers que cohabitam el planeta al centre. En paral·lel, i sobrevivint a la dicotomia de necessitat o valors, som moltes les que estem disposades a introduir canvis en el(s) nostre(s) consum(s), tenint en compte aspectes socials i mediambientals a l'hora de comprar, així com renunciar a comoditats i prioritats pròpies del model actual basat en el malbaratament i el *low cost*.

I és que cada **vegada hi ha més iniciatives que aposten per produir, consumir i viure posant la supervivència del planeta i la solidaritat entre pobles al centre**: des del mercat social on fer un consum responsable i sostenible fins a xarxes comunitàries basades en el suport mutu i l'intercanvi no monetari. Així doncs, introduir canvis en el nostre dia a dia per fer del con-

sum una eina de transformació, cada dia és una mica més senzill i accessible.

Ja som moltes les que preferim despertar-nos amb un cafè de comerç just en un termos o una tassa que comprar-ne un de produït per menors en situació d'esclavitud i demanar-lo per emportar en un got d'un sol ús. Vestir-nos amb roba de les nostres cosines, avis, tietes, mares o germans, intercanviar roba amb amigues, reutilitzar-la, i preguntar-nos si realment necessitem la peça que estem pensant a comprar-nos pot donar un respir al planeta. Però també pensar si compensa el preu d'una peça de roba a costa del seu impacte social i mediambiental: violència laboral i masclista a les treballadores, contaminació, desforestació, (neo) colonització... Són molts els projectes que aposten pel tèxtil sostenible i, per tant, per produir en condicions dignes, respectant i reparant el medi ambient, sota models d'empresa liderats per les seves treballadores —com les cooperatives—, i/o per ser un mitjà per regularitzar la situació administrativa de les treballadores, o per comerciar amb països del sud global en condicions justes i dignes, entre d'altres.

A l'hora de menjar, cada vegada som més les que apostem per la proteïna vegetal (i no pel consum d'animals), o per un mercat de pagès o una cooperativa de consum¹ a prop de casa, on comprar la fruita i la verdura ecològica i de proximitat. Les xarxes veïnals i de suport mutu i els bancs del temps també poden ser una bona opció per a aquelles amb més dificultats econòmiques. Des del reciclatge alimentari fins a botigues de roba gratis, passant per activitats formatives i d'oci gratuïtes o d'intercanvi.

Informant-nos en mitjans de comunicació alternatius i seguint iniciatives crítiques, podem trobar informació relativa al negoci de la banca convencional sense la qual no es podrien fabricar 3 de cada 4 armes que existeixen al món, una banca que especula amb

alimentació i habitatge i, per tant, és responsable de la majoria dels desnonaments que s'executen actualment. Fins i tot podem revisar a què dedica el nostre banc els diners² i optar per passar-nos a la banca ètica³.

I si no trobes iniciatives alternatives? **Qualsevol botiga de barri sempre serà millor que una multinacional perquè els beneficis de l'intercanvi es reparteixen entre les veïnes i afavoreixen teixir comunitat.** La precarietat laboral no és un fet aïllat. Des de l'inici de la pandèmia, les grans multinacionals han multiplicat els seus beneficis mentre que les treballadores hem perdut més de 3 bilions d'euros en salaris. La facturació d'aquestes multinacionals s'ha disparat un 40% i, en paral·lel, un 86% de les de les petites i mitjanes empreses afirmen que els ha afectat negativament la pandèmia, i més de la meitat pensa a tancar o ja ho ha fet.

Que encara no et decideixes? Pots començar per buidar la bústia del teu correu electrònic més sovint, apagar el mòbil, l'ordinador o el router quan no els fas servir o reduir l'ús de dades mòbils i fer servir més el wifi. Així reduiràs la petjada ambiental, evitant que les dades s'hagin d'emmagatzemar en ordinadors gegants que ocupen milers d'hectàrees, amb tot el consum energètic implícit. Reparant el mòbil⁴ quan s'espantalla en comptes de comprar-ne un de nou, evitem contribuir al creixement d'abocadors descontrolats, l'extracció de minerals, l'abús laboral a les mines i l'explotació de menors.

No és casualitat que la majoria dels consums al nord global o països occidentals impactin directament a països del sud: desforestació, contaminació d'aigües, espècies extingides, extractivisme, neocolonització, explotació laboral i mà d'obra infantil, violències masclistes, entre un llarg etcètera. Segons l'estudi pilot realitzat, els impactes dels consums més desconeguts són precisament els que es donen a països del sud global i, per tant, que

ens travessen menys a prop. Tot i així, sí que hi ha una massa crítica de joves que miren el món en clau global i que tenen interès per conèixer els impactes i, sobretot, les alternatives.

Per poder pagar preus irrisoris, cal que algú n'assumeixi els costos. El comerç just és un moviment que aposta per donar la volta a aquestes lògiques d'explotació nord-sud liderades per grans multinacionals. A més, aposta per reduir les intermediàries i perquè les productores del sud global treballin directament amb distribuïdores del nord global. Així, s'estableixen relacions de confiança, solidaritat i transparència per fer front conjuntament a les crisis que puguin venir; es paga un preu just; s'asseguren salaris i condicions de feina dignes, primes per reinvertir en la comunitat, l'absència de treball infantil, la producció ecològica i la cura del medi ambient. Alhora, s'opta per les rutes més curtes possibles i pel transport més eficient i menys contaminant —per terra o per mar.

Capgirar els nostres consums, cadascú d'acord amb les seves possibilitats, pot ser una manera de trencar amb l'individualisme que ens ofega i culpabilitza i, a més, (re)connectar amb el nostre entorn i teixir relacions comunitàries.

+ info:

www.jotrio.cat

pamapam.org

lacoordi.cat/mapa-comerc-just-catalunya

Projectes citats al text:

1. pamapam.org/ca/abastiment

2. petjada-en-armes.setemcv.org

3. www.dineretic.net/catalog-de-productes-i-serveis/canviat-de-banc-amb-finances-etiques-diner-etic

4. shop.fairphone.com/es

LA COORDI

LA COORDI

Dues seqüències del curt interactiu jotrio.cat.

Cap a un nou model de civilització postcapitalista, postcolonial i postpatriarcal

Josep Busquets

Rocaguinarda cooperativa cultural
@rocaguinarda

L'imaginari creatiu de Boaventura de Sousa Santos és un prodigi. En tenim un bon exemple amb aquest llibre, que algú, pel seu gruix, es pot frenar a llegir. Que no ho faci!! Tot el contrari. Sense desmèrit de la primera part del llibre em referiré bàsicament a la segona, la qual considero la més substanciosa.

La primera part descriu el terrabastall que representa la pandèmia a escala mundial com a fenomen inesperat. Ell, amb la seva mirada descriptiva i analítica que el caracteritza, permet que t'adonis bé de la gran fragilitat en què vivim. La seva lectura ens situa en millors condicions per a la comprensió de la segona part.

«El futuro comienza ahora». D'entrada, i davant la complexitat que ens deixa la COVID-19, per seguir des d'on ens trobem, ell preveu tres escenaris que van des de la repetició de l'infern fins al *kairós*: «Necessitat de canvis profunds que impliquen qüestionar el model de civilització que ha dominat els sis darrers segles».

Quins són aquests escenaris? 1r. Tot com abans (de la pandèmia) i pitjor: capitalisme abismal i estat d'excepció securitari. 2n. Pell capitalista amb màscara socialista: un nou keynesianisme. 3r. Barbàrie o civilització: alternatives al capitalisme, al colonialisme i al patriarcat.

Dels tres, ell opta pel tercer, el que més s'apropa al *kairós*, temps utòpic sense haver-lo conegut mai. Cada un d'ells

descriu el que venen a significar. Del primer deixa molt clar que es va a un capitalisme de vigilància, ras i curt. Del segon, que les reformes impulsen canvis en l'intent de reviscolar la socialdemocràcia, ressorgint de les seves cendres, però que la «sociologia de les absències» aviat revelarà els límits d'aquest escenari. Diu que aquestes reformes «radicals» ho canviaran tot perquè res no canviï i ens situarà en una nova versió de normalitat capitalista, colonial i patriarcal.

Considera que el model civilitzador actual eurocèntric s'ha acabat i amb la COVID-19 es fa ben palès. Obrint-se en l'espai-temps, recollint i atenent el que ell anomena «semillas esperanza» amb mirada atenta, i amb ella la multiplicitat cultural del món globalitzat, obre espai a una composició «mosaic», encara d'imprecises perspectives i concrecions, de què fer, però carregat d'intuïcions i esperances.

Fa un recorregut pel que ell anomena «monocultures», que són les que sostenen la modernitat. Totes elles convergeixen en tres metaprincipis: la naturalesa com a externa o inferior en relació amb els humans, el progrés com a creixement infinit i la cultura i l'esperit, diferents i separats de la vida material i el cos.

De la pulsio utòpica, se n'ha de recollir el màxim d'experiències passades i presents del món, que pot assenyalar la possibilitat d'un altre model de civilització. Les experiències i reflexions consti-

tueixen una sociologia de les emergències. D'aquí, ell desprèn una proposta ambiciosa i més endavant ens invita a obrir un camí per arribar-hi. La proposta és una **declaració universal cosmopolita dels drets humans**.

Només entrar a la seva proposta, trobem: «La sociedad de consumo en la que vive una parte del mundo, y la sociedad del deseo de consumo en que vive la otra parte, se basa en ideas de obsolescencia programada y de comportamientos homogeneizados disfrazados por los algoritmos de personalización. Ninguna de estas ideas favorece el ejercicio del cuidado de aprender con la gran diversidad de experiencias que ofrece el mundo».

Existeixen moltes experiències de vocació anticapitalista, anticolonial i antipatriarcal. Totes elles han enriquit el lèxic de la resistència i de les alternatives. Constitueix un autèntic patrimoni, amb un eix força que aglutina la resistència a la injustícia, a l'exclusió, al sofriment injust i l'inconformisme. No necessitem alternatives, diu, sinó un pensament alternatiu que ell anomena «epistemologies del Sud». Proposa plantejar una nova declaració de drets i deures humans amb la pretensió de succeir la Declaració Universal de 1948. Nova perquè es constituiria de baix a dalt i no al revés.

El pensament del prestigiós i creatiu sociòleg a partir d'aquí es dilata encara més i entra en una densa i profusa descripció de la vida quotidiana molt suggeridora, que obre la porta a la nostra imaginació emancipadora per arribar a assolir espais en el temps, que ens acosta a aquesta utopia realista, més propera que no sembla, sempre que ens deseixim del que ens té atrapats: el «jo egocèntric» que ja no ens serveix de res, si no és per autodestruir-nos tots. És una declaració-proposta d'un immens valor que no estalvia camins propers de realitzacions cap a un pen-

sament global alternatiu. Amb aquesta obra, Boaventura de Sousa Santos confirma una vegada més la seva capacitat de sorprendre i poder sortir de l'anòmia a una societat confusa i perduda, sobretot per la creixent desigualtat en la qual viuen les grans masses abandonades, i que és d'una immensa gravetat que ens hauria d'averonyir.

Existeix, diu, un desequilibri fatal entre la por i l'esperança. «Una pequeñísima fracción de la población mundial vive con una esperanza excesiva derivada de la confianza del sistema que garantiza sus privilegios. El miedo que les queda es el de perder los privilegios o el de no sobrevivir al Apocalipsis. No teme a los enemigos, porque supuestamente los tiene bajo control o desarmados; no tiene las incertidumbres del futuro porque cree tener buenos seguros contra todo riesgo, no teme las inseguridades del lugar, porque se puede mudar en cualquier momento a otro país o continente, porque tiene técnicos de seguridad a su servicio, alarmas sofisticadas, muros electrificados, ejércitos privados».

On i com queda la immensa majoria de la gent, «los trabajadores 'aceptan' ser cada vez mas explotados a través del trabajo sin derechos y de la traicionera condición de 'colaboradores'»; «los jóvenes emprendedores confunden autonomía con autoesclavización»; «los creyentes y no creyentes de religiones equivocadas son víctimas de los peores fundamentalismos»... «los dalias son excluidos cada vez con más violencia, las exclusiones abismales, que implican degradación, el mundo de la subhumanidad y de la no humanidad, son cada vez mas destructivas». Queda l'horitzó tòpic, només en nom de quelcom radicalment millor, pel qual paga la pena. Segons la sociologia de les emergències que proposa, aquestes assumeixen les formes de «ruïnes semilla» i zones alliberades.

Tot seguit, ens ofereix el perfil d'una transició amb tot un seguit de princi-

pis per compartir. D'unes exigències de drets i deures com si fos una conversa. Aquest capítol té una apreciació, per a mi, d'un valor especial, toca de peus a terra de les realitats quotidianes sense rebaixes gratuïtes i amb el rigor que el caracteritza. Fa del que proposa un trànsit fluid agosarat i clarificador.

La gosadia continguda d'aquest treball ens condueix a ser valents i protagonistes com a societat responsablement activa, en primer lloc per sortir del marc mental que ens té col·locats un sistema a superar, i amb la situació actual pandèmica afegida, que és la de ser portats de la mà a deixar fer ves a saber a qui i coneix, que vol dir abandonar-nos-hi. Que segueixin prenent les decisions, més enllà de les sanitàries, als qui tenen el poder avui, o sigui, als de sempre. És imprescindible un canvi de paradigma. Tota re-evolució necessita, a més de voluntat, temps, proposta, condicions de maduració, un horitzó comprensible, veritable estímulo. Avui les condicions de vida de gran part de la humanitat són insostenibles; la sociologia de les emergències, que diu ell, ens força a canviar, a passar d'una actitud passiva i travada a una nova consciència societatària que relaciona en un jo col·lectiu cap a una nova civilització, creativa en humanitat. Diu: «Las declaraciones no cambian el mundo. Lo que puede cambiar el mundo son las luchas sociales inspiradas en las declaraciones. La nueva "Declaración Cosmopolita" —que propone— es una semilla para utopías realistas».

Us convido a llegir-lo i que ho feu amb una predisposició d'obertura, de bat a bat, de ment i cor. Segur que us assaonarà i ampliarà el vostre bagatge cultural per a l'acció esperçada d'un avui desesperat. Profitosa lectura.

Finalment, cal agrair a l'eminent sociòleg portuguès aquesta obra que dona llum per fer via junts com més gent millor i des d'ara ja. Gràcies, Boaventura.

DE SOUSA SANTOS, Boaventura

El futuro comienza ahora. De la pandemia a la utopía.

Madrid: Akal, 2021

ISBN: 9788446049760

448 pàg.

24 X 17 cm

Aquest llibre el trobareu a la llibreria de la cooperativa cultural Rocaguinarda

Participa
del canvi social!

T'ho expliquem a **nexe.coop**

Som representativitat _____

→ **Participació**

Visibilitat _____

→ **Enfortiment i creació**

Sectors _____

→ **Territori**

Economies feministes _____

**Cooperatives
de Treball**

Federació de Cooperatives
de Treball de Catalunya
Premià 15, 1ª planta. 08014 Barcelona
Tel: 93 318 81 62 · Fax: 93 302 18 85

cooperativestreball.coop

